

מדע המדינה

מועד קיץ תשפ"ג 2023

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה : שעתיים
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה : בשאלון זה שני פרקים.
פרק ראשון — (25*2) — 50 נקודות
פרק שני — (10x5) — 50 נקודות
סך הכול — 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש : אין.
- ד. הוראות מיוחדות : אין.

כתבו במחברת הבחינה בלבד, רשמו "טייטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון (50 נקודות)

ענו על 4 סעיפים מתוך שאלות 1-4 (לכל סעיף 12.5 נקודות)

1) בתקופת מונדיאל קטאר 2022 הטלוויזיה הסינית צנזרה ומנעה שידור משחקי המונדיאל, זאת בשל הגבלות הקורונה המחמירות במדינה. לפי סרטונים שעלו לרשתות החברתיות, האוהדים נראו ללא מסכות חוגגים באצטדיונים עמוסים, תמונות אלה עוררו כעס בסין שהתבטא במחאה נדירה נגד הגבלות הקורונה הנוקשות. המפגינים השתמשו בדפי נייר ריקים, להביע את זעמם הם התעמתו עם אנשי ביטחון בדרישה לשחרר את הגבלות הקורונה כמו בשאר העולם. (הארץ 28.11.2022 <https://www.haaretz.co.il/sport/world-cup/2022-11-28>)

א) הצג שני מאפיינים של המשטר הטוטליטרי והדגם אחד מהם מתוך הפתיח. בתשובתך הסתמך על המאמר "קווי יסוד של הדיקטטורה הטוטליטרית" מאת פרידריך ובוזנסקי.

ב) הצג שני גורמים לאי-ציות לחוק, הדגם כיצד אחד מהם בא לידי ביטוי בפתיח, בתשובתך הסתמך על המאמר "מקור הציות" מאת מקאיבר.

2) בבחירות לכנסת ה-25 ועדת הבחירות עודדה מעורבות פוליטית בקרב אזרחים גם אחרי סיום תהליך ההצבעה, כך שהאזרחים יוכלו לפקח בעצמם על הקלדת תוצאות אמת. אזרח שמזהה טעות בין המקור לנתונים יכול לפנות דרך טופס פנייה לוועדה ואם נמצאה טעות היא תתוקן. בדרך זו על ידי מתן לאזרח תחושת השפעה, מעודדים אזרחים להשתתף בפעילות הפוליטית. <https://www.maariv.co.il/elections-2022/Article-954125> ("המבצע האזרחי הגדול ביותר": כך נערכים בוועידת הבחירות המרכזית ליום הבוחר")

א) מה תהיה עמדתו של אפלטון מנקיטת צעד זה על ידי ועדת הבחירות? נמק.

ב) הצג שני מניעים למעורבותו של האדם בפוליטיקה. הסבר כיצד אחד משניהם בא לידי בפתח. בתשובתך הסתמך על מאמר "האדם הפוליטי" מאת רוברט דאל

3) כצעד להתמודדות עם משבר האקלים העולמי, המשרד לאיכות הסביבה יחד עם משרד החינוך הקצו מיליוני שקלים לקידום פעילויות חינוכיות ליצירת הרגלים של שמירה על הסביבה עוד מגיל צעיר. הרגלים אלה יאפשרו התמודדות עם משבר האקלים לפעול להפחתת הפגיעה במערכות כדור הארץ. (אתר משרד החינוך)

א) הצג שני מאפיינים של מדינה מודרנית והסבר כיצד מאפיין אחד בא לידי ביטוי בפתיח. בתשובתך הסתמך על המאמר "תכונות יסוד של המדינה המודרנית" מאת שמואל אייזנשטדט-

ב) הסבר מהו הרצון הכללי על פי רוסו והצג כיצד רצון זה מתבטא בפתיח? המשך בעמוד הבא

(4) ברעידת האדמה שפקדה את סוריה וטורקיה בפברואר 2023 נהרגו מעל 50,000 אזרחים, בתים רבים נהרסו ואנשים נשארו ללא קורת גג וללא כל רכוש. מצב זה דרש התערבותה של המדינה כדי לפתור את בעיית הדיור לאזרחים שנפגעו. בראיונות עם אנשים שנהרסו בתיהם נאמר כי המדינה צריכה להיות שותפה במתן פתרון מגורים למאות אלפי האנשים שאיבדו הכל ברעידת האדמה.

https://www.mako.co.il/news-world/2023_q1/Article-9da2c9233894681027.htm

(א) הסבר מהן הזכויות הטבעיות על פי ג'ון לוק. הצג זכות אחת שנפגעה מתוך הפתח.

(ב) מהו תפקידה של המדינה על פי אריסטו? כיצד בא לידי ביטוי בפתח

פרק שני (50 נקודות)

ענו על 5 שאלות מתוך שאלות 16-5 (לכל שאלה 10 נקודות)

(5) אחד התנאים לדמוקרטיה יציבה הוא "הסכמה לאומית רחבה" הסבר טענה זו. בתשובתך הסתמך על המאמר של נויברגר "דמוקרטיות יציבות ודמוקרטיות לא יציבות

(6) הצג את שתי המגבלות לסובלנות. בתשובתך הסתמך על המאמר "סובלנות פוליטית" מאת מיכל שמיר

(7) השווה בין יחסו של הגל למשפחה לבין יחסו של אריסטו לפי שני קריטריונים לבחירתכם

(8) בכנסת אושרה בקריאה הראשונה (מרץ 2023) הצעת "חוק החמץ" לבתי החולים. לפי הצעה זו מנהל בית החולים יהיה רשאי להחליט על הסדרים בדבר איסור או הגבלה של הכנסת חמץ למבנה בית החולים בתקופת הפסח.
- מה תהיה עמדתו של מקיאבלי להצעת חוק זו.

(9) בעקבות המלחמה בין רוסיה לאוקראינה נערך סקר של המכון הישראלי לדמוקרטיה. לפי הסקר 44% מהציבור בישראל תמכו בקליטת פליטים. הצג ערך אחד של הדמוקרטיה שמתממש בצעד זה בתשובתך הסתמך על המאמר "דמוקרטיה עקרונית ומאפיינים" מאת יורם פרי

(10) מובילי מחאת הורים לילדים נכים הפגינו באוגוסט 2021 בתל אביב. בהפגנה הם חסמו צירי תנועה מרכזיים. הצג דרך פעולה אחת של קבוצות אינטרס בישראל כפי שבאה לידי ביטוי בפתח. הסבר האם דרך זו מחזקת או מחלישה את הדמוקרטיה. בתשובתך הסתמך על המאמר "קבוצות אינטרס במדינת ישראל" מאת יעל ישי.

המשך בעמוד הבא

11) הצג בעיה אחת של מדינה מודרנית. הסבר כיצד מפלגות פותרות בעיה זו. בתשובתך הסתמך על המאמר "תכונות יסוד של המדינה המודרנית" מאת שמואל אייזנשטדט

12) בבחירות לכנסת ה-25 שהתקיימו ב-1 בנובמבר 2022 נקבע הרכב הכנסת מ-10 רשימות חלק מהמפלגות שנכנסו לכנסת הן בעלות אופי אידיאולוגי קיצוני בהשוואה לאחרות, והוא עקרונות יסוד לגבי טבע המדינה, המשטר והחברה.

הצג שני מאפיינים של פלורליזם מקוטב הצג כיצד אחד מהם בא לידי ביטוי בפתיח בתשובתך הסתמך על המאמר " המערכת המפלגתית בישראל מאת גיורא גולדברג

13) הצג את עמדתם של הובס ולוק ביחס לאמנה חברתית.

14) הסבר כיצד הקיטוב חברתי-כלכלי בחברה מביא לקיומו של משטר דמוקרטי בלתי יציב. בתשובתך הסתמך על המאמר "דמוקרטיות יציבות ודמוקרטיות בלתי יציבות מאת נויברגר.

15) הצג שני גורמים שמשפיעים על מידת הצלחתן של קבוצות האינטרס בהשגת מטרותיהן הסתמך בתשובתך על המאמר " קבוצות אינטרס בישראל " מאת יעל ישי

16) בנובמבר 2022 נרצח בהולנד במאי סרטים, ששרטו הדוקומנטרי יצא נגד יחס האסלאם לנשים. המשטרה עצרה אזרח הולנדי ממוצא מרוקני השוטרים מצאו ליד גופתו של הנרצח פתק בו כתוב כי זה יהיה סופו של כל מי שיפגע בדת האסלאם לאחר ימים פרץ גל אלימות עצום ברחבי המדינה: מהגר מרוקני נהרג, מסגדים ובתי-ספר מוסלמים הותקפו. תגובת-הנגד על הפגיעה במוסדות אלו הגיעה בדמות התקפות על כנסיות בעיר. הצג שני מאפיינים של פונדמנטליזם הדגם כיצד אחד משניהם מופיע בפתיח בתשובתך הסתמך על המאמר פונדמנטליזם: טוטליטריות חדשה מאת דן זקס.

